

Lékové interakce a senioři

Interakční akademie
DrugAgency, a.s.

PharmDr. Josef Suchopár

WHO (2017)

březen 2017: WHO představuje cíl pro příštích 5 let: snížit výskyt lékových chyb na polovinu

- 42 mil. vážných poškození pacientů ročně
- 14. místo v příčinách úmrtí
- **riziko ve zdravotnictví není vnímáno ani veřejností, ani zdravotníky a ani politiky**

Iniciativa vyzývá členské státy k přijetí opatření pro řešení lékových chyb – opatření u léčiv s vysokým rizikem v případě nesprávného používání, opatření u pacientů, kteří berou více léčiv pro různá onemocnění a rovněž u pacientů, kteří jsou v péči více zdravotnických zařízení s cílem snížit chyby při farmakoterapii a zabránit tak poškozování pacientů.

Zdroj: <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2017/medication-related-errors/en/>

UK & NHS (2018)

**únor 2018: ministr zdravotnictví UK
Jeremy Hunt oznámil nová opatření
k zabránění lékových chyb**

Roční výskyt lékových chyb v UK (dle NHS):

- **61,4 milionů se středními dopady na pacienty**
- **4,8 milionu s vážnými dopady na pacienty**
- **celkem 22.500 úmrtí ročně s podezřením na účast lékové chyby, 712 v příčinné souvislosti**

Zdroj: <https://www.independent.co.uk/news/health/nhs-medication-errors-deaths-prescription-drugs-jeremy-hunt-york-university-health-a8224226.html>

UK (2018)

Přístup v UK?

- **důsledná elektronizace NHS**
- **kontinuální vzdělávání lékařů**
- **změna právního postavení lékárníků**
- **zpětné vazby pro lékaře**
- **edukace pacientů**

Zdroj: <https://www.independent.co.uk/news/health/nhs-medication-errors-deaths-prescription-drugs-jeremy-hunt-york-university-health-a8224226.html>

Definice lékových interakcí

Celkem $\frac{1}{4}$ až $\frac{1}{2}$ všech lékových chyb tvoří lékové interakce (a jejich podíl stále narůstá).

Změna očekávaných vlastností léčiva způsobená jiným léčivem, potravou nebo jejími složkami, dietou, nápojem nebo doplňkem stravy.

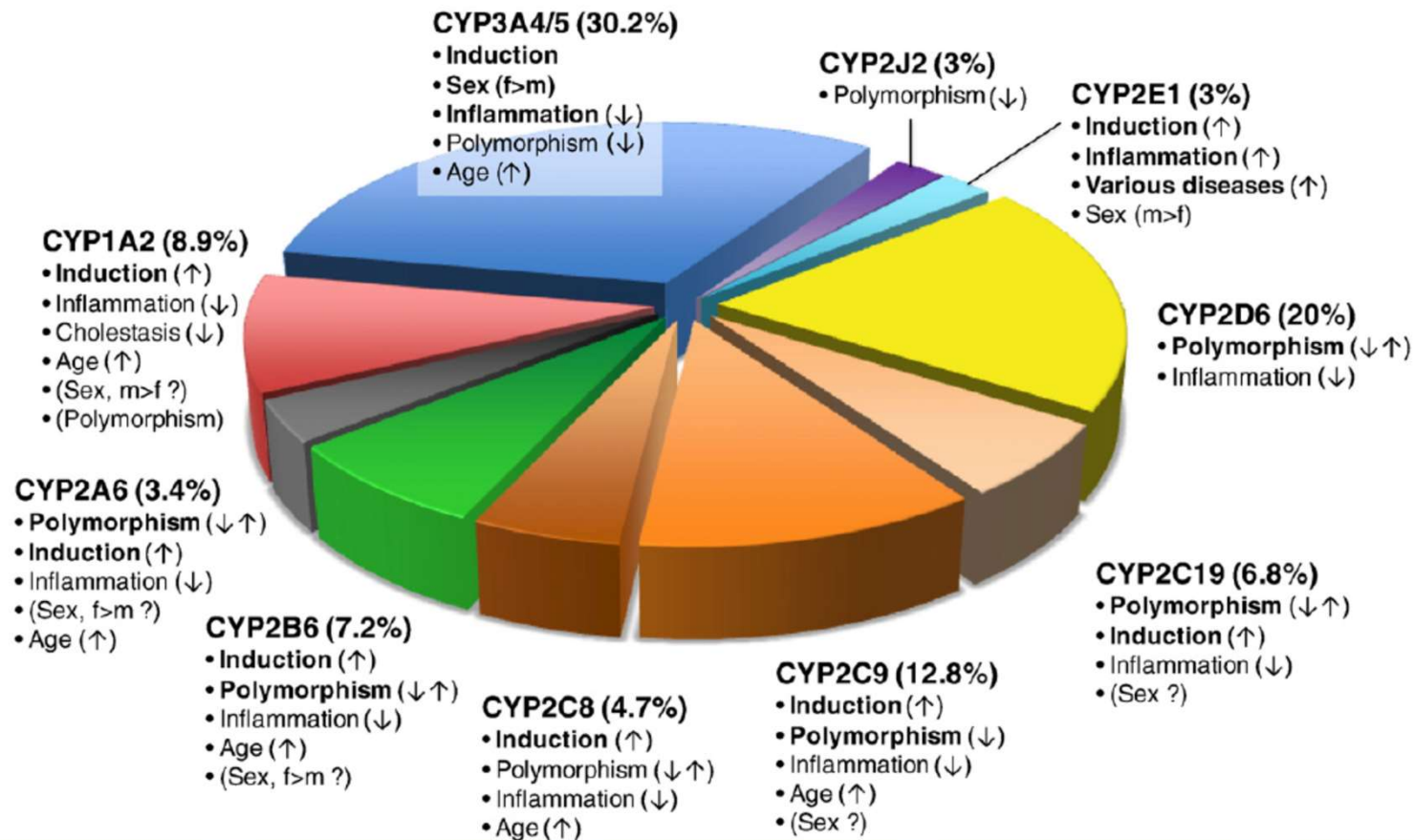
Důsledkem může být:

- **zvýšení nebo snížení (ztráta) účinku**
- **zvýšení nebo snížení výskytu nežádoucích účinků**
- **jiné změny v účinku (reverzní efekt)**
- **neočekávaná toxicita**
- **poškození zdraví nebo smrt**

Všechno je patrně jinak

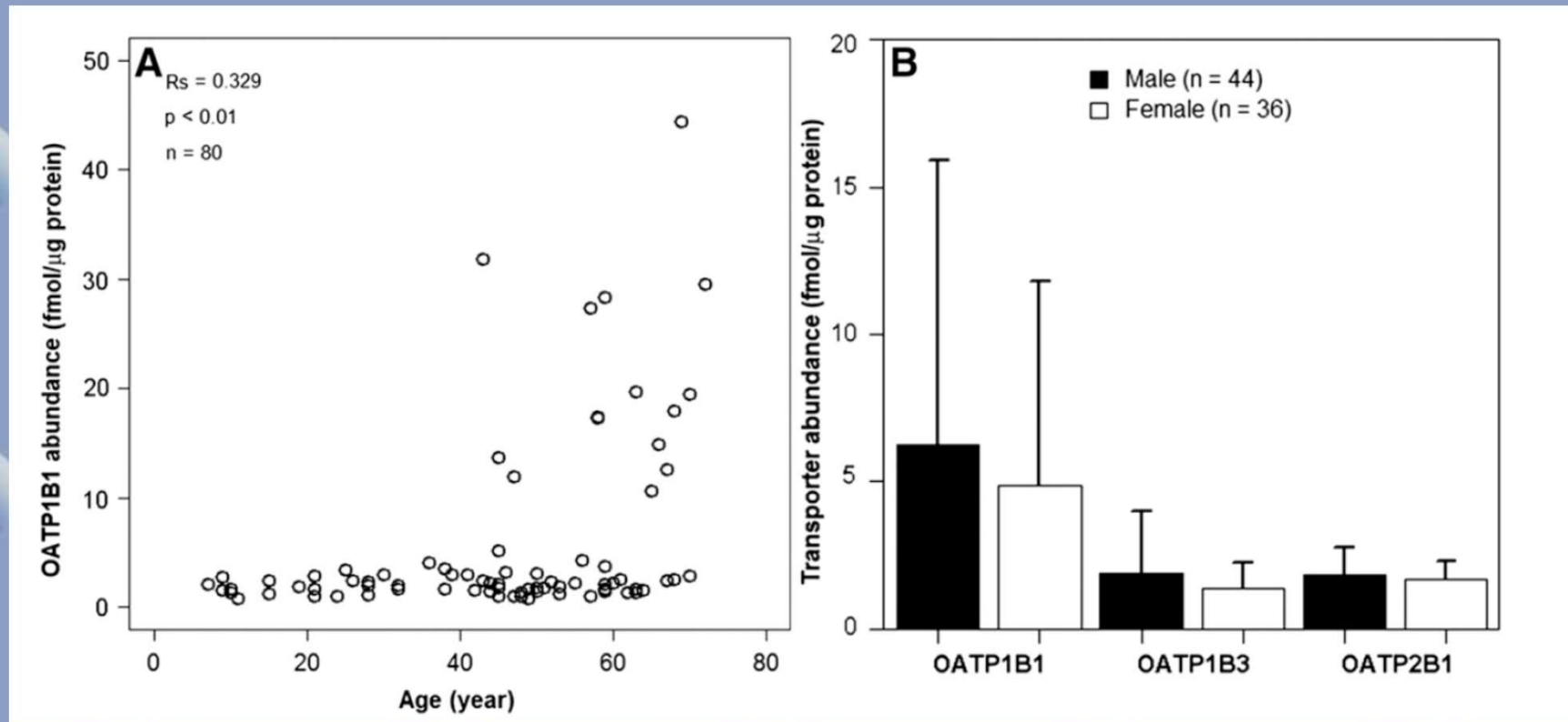
Na VŠ nás učili, že exprese oxidáz a exprese transportních systémů se stářím snižuje, což je důvod odlišností seniorů v reakci na léky...

Vliv různých faktorů na expresi cytochromu P-450

Zdroj: Zanger UM, Schwab M: Cytochrome P450 enzymes in drug metabolism: regulation of gene expression, enzyme activities, and impact of genetic variation. Pharm Ther 2013; 138: 103-141

Vliv věku a pohlaví na expresi OATP1B1 a OATP1B3

Zdroj: Badée J et al: Meta-analysis of expression of hepatic organic anion-transporting polypeptide (OATP) transporters in cellular systems relative to human liver tissue. Drug Metab Dispos 2015; 43: 424-432

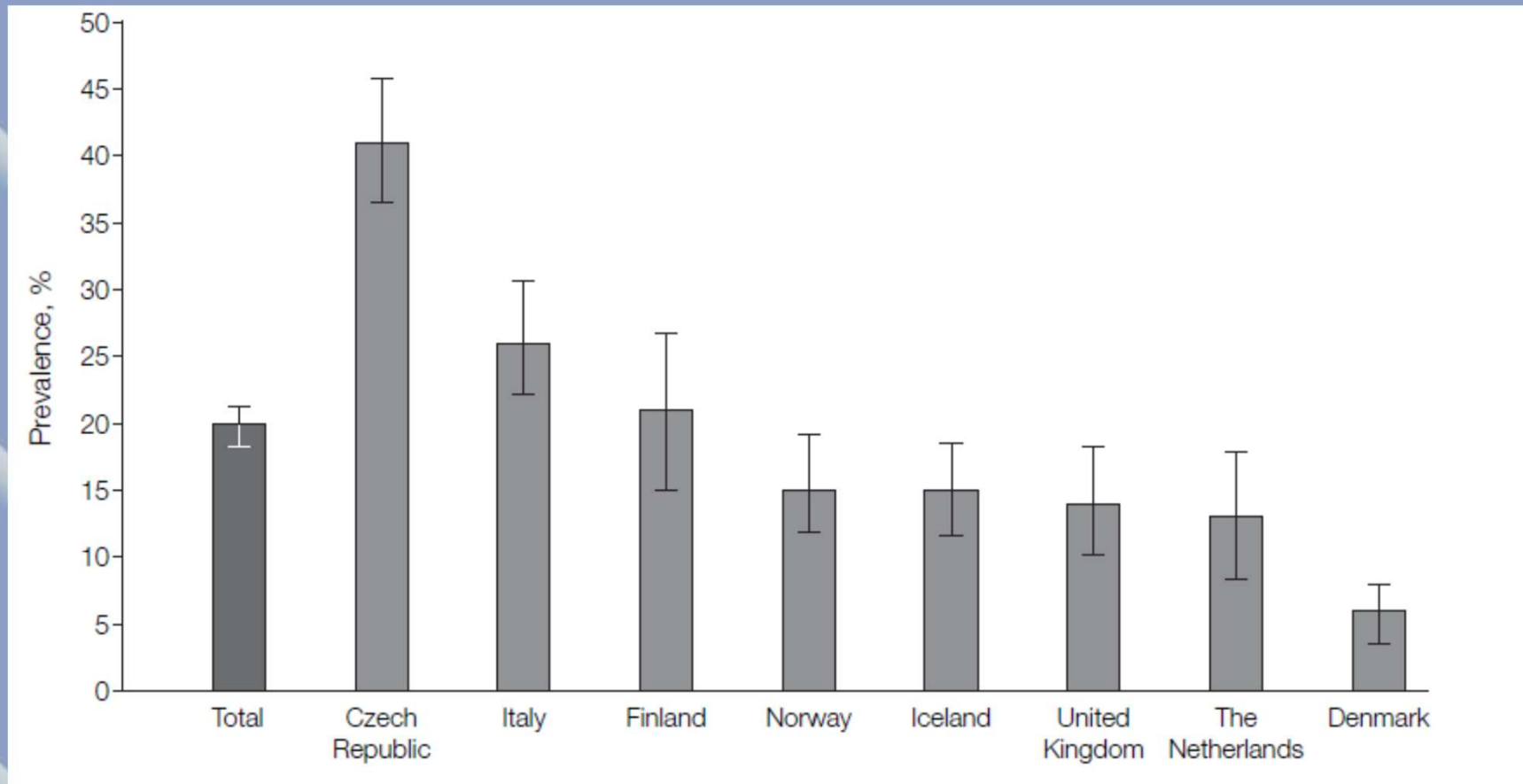
Prevalence LI

Zdroj: Guthrie B et al: The rising tide of polypharmacy and drug-drug interactions: population database analysis 1995–2010. BMC Medicine 2015; 13: 74

Důvody stavu?

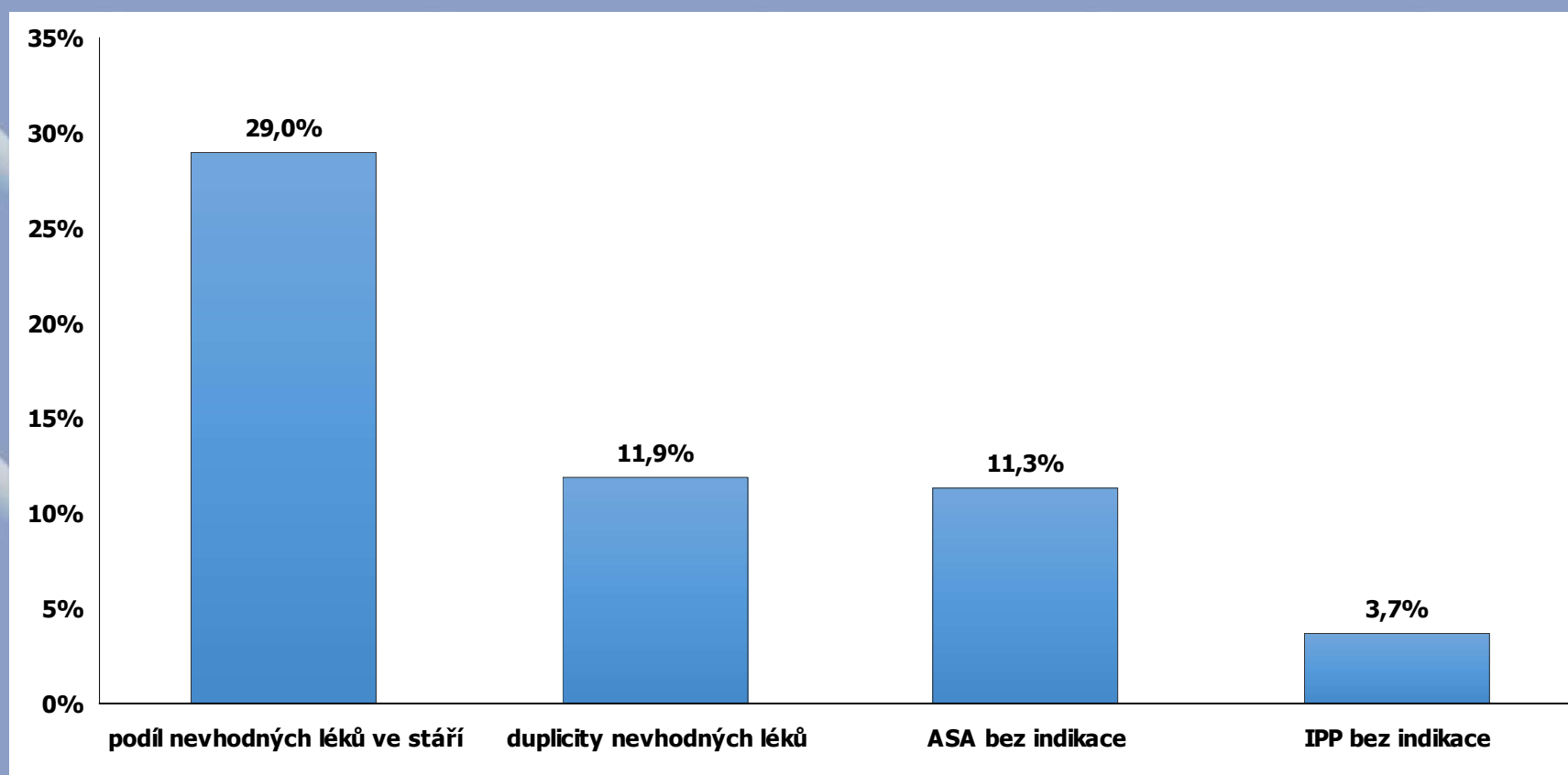
Počet návštěv u lékaře
Zlepšená dostupnost lékařské péče
Zlepšená diagnostika
Unifikace farmakoterapie
Zvyšující se spotřeba léčiv
Vyšší incidence polypragmázie
atd. ...

Nevhodné léky ve stáří – porovnání evropských zemí

Zdroj: Fialova D et al: Potentially inappropriate medication use among elderly home care patients in Europe. JAMA 2005; 293: 1348-1358

Prevalence duplicit nevhodných léků ve stáří v UK

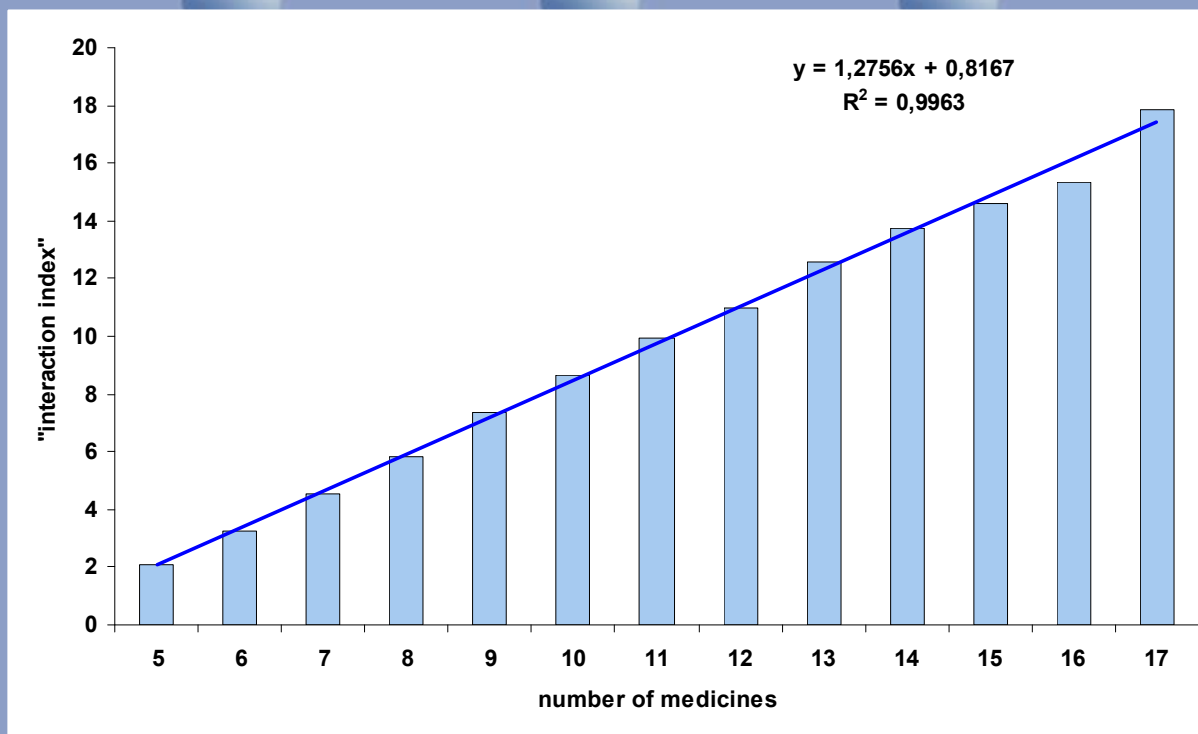
Zdroj: Bradley MC et al: Potentially inappropriate prescribing among older people in the United Kingdom. BMC Geriatr 2014; 14: 72

Studie DIDIP

ČR a SR, 4. Q 2013 a 1.-3. Q 2014:

Hodnocen tzv. interakční index, jehož hodnota ≥ 12 byla indikátorem vážného rizika.

- **Průměrně užíváno $6,9 \pm 2,9$ léčiva v ČR**
- **Průměrný interakční index 4,9 (ČR) a 3,8 (SR)**
- **Interakční index lineárně koreluje s počtem užívaných léčiv**
- **Interakční index ≥ 12 u 11,6 % (ČR) a 7,7 % (SR) pacientů**

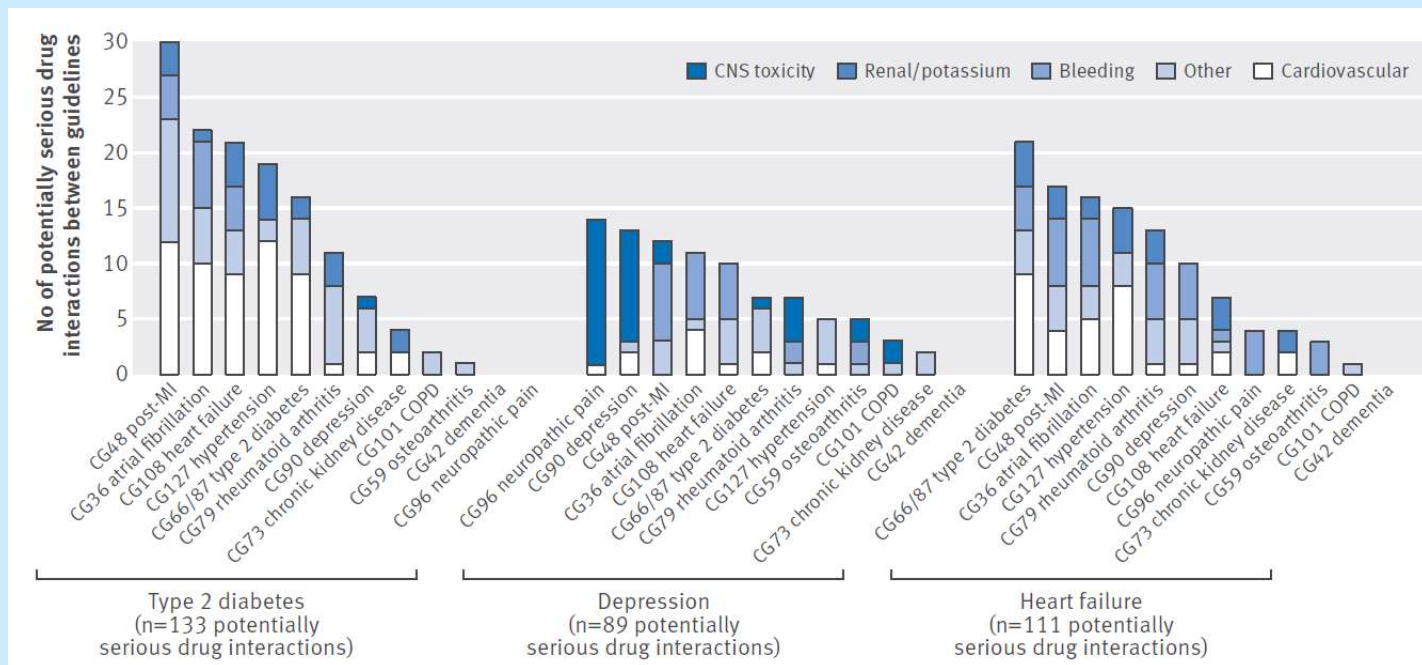

	ČR	SR
	RR (95% interval spolehlivosti)	
pacientů věku 65 a více oproti pacientům ve věku do 65 let	1,45 (1,31-1,61)	1,35 (1,15-1,58)
žen oproti mužům	1,16 (1,06-1,26)	1,37 (1,19-1,59)
pacienti s V.I.P. lékem oproti pacientům bez V.I.P. léku	2,87 (2,64-3,13)	3,67 (3,16-4,27)

Zdroj: Studie DIDIP, DrugAgency, 2015, dosud nepublikováno

LI a doporučené postupy

UK, 2014, konfrontace 12 doporučení NICE s riziky lékových interakcí.

Zdroj: Dumbreck S et al: Drug-disease and drug-drug interactions: systematic examination of recommendations in 12 UK national clinical guidelines. BMJ 2015; 350: h949. doi: 10.1136/bmj.h949

Duplicity v SR

(10/2017- 9/2018)

Téměř 20 tisíc pacientů

z toho 1 221 duplicit (6,18 %)

kardiovaskulární léky	31 %
musculoskeletální léky	24 %
léky CNS	19 %
gastrointestinální léky	16 %

Cena 1 duplicity za měsíc 1,97 €

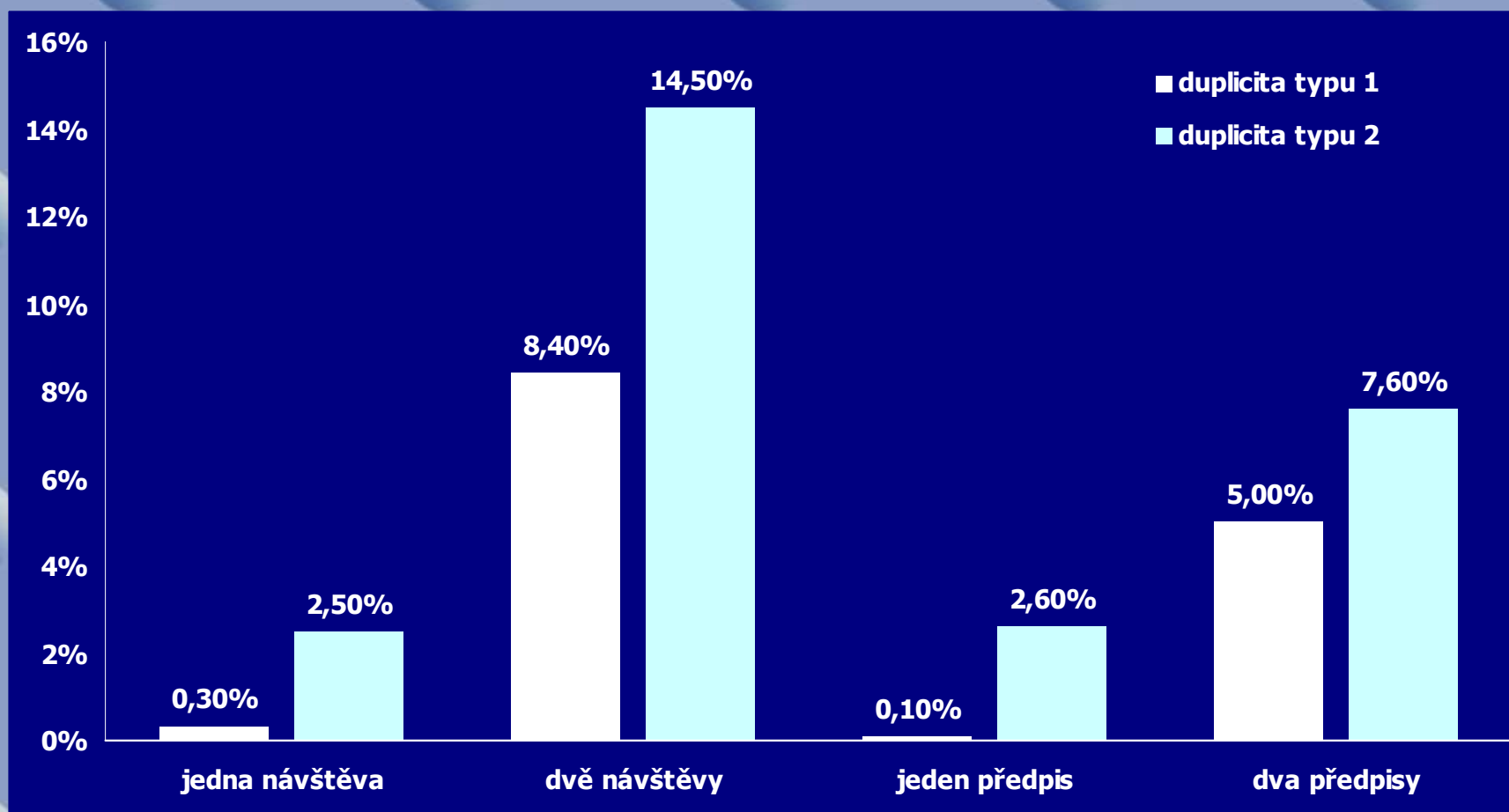
Duplicity různých β -blokátorů

(nikoli stejných molekul)

	KRÁLOVÉHRADECKÝ (550 634 obyvatel)		STŘEDOČESKÝ (1 352 795 obyvatel)	
	celkem	týž lékař a den	celkem	týž lékař a den
případy duplicit	540	252	1 122	684
počty pacientů s duplicitou	392	176	807	447
počty lékařů s duplicitou	203	118	403	272
počty pacientů s β -blokátorů	53 213		94 882	
podíl pacientů s duplicitou	0,74 %	0,33 %	0,85 %	0,47 %

Zdroj: Analýza lékových interakcí a duplicit pro VZP ČR, DrugAgency, 2011

Prevalence duplicit v Korey

Zdroj: Kim DS et al: Therapeutic duplicate prescribing in Korean ambulatory care settings using the National Health Insurance claim data. Int J Clin Pharm 2015; 37: 76-85

Hlavní problémy

- 1. Polymorbidita**
- 2. Polypragmázie**
- 3. Volně prodejné léky**
- 4. Potravinové doplňky**
- 5. Substituce u lékaře a v lékárně**

Piper nigrum

(Pepř černý)

Pepř

inhibitor CYP3A4
inhibitor CYP2C9
inhibitor P-glykoproteinu

- snížení clearance midazolamu o 58 %
- zvýšení expozice fenytoinu o 133 %
- zvýšení expozice fexofenadinu o 190 %
- zvýšení expozice valproátu o 459 %
- zvýšení koncentrací resveratrolu o 1550 %

Shrnutí lékových interakcí u seniorů

- **senioři jsou skupinou nejvíce ohroženou lékovými interakcemi**
- **současně jsou nejvíce ohroženi duplicitami**
- **svůj problém nevnímají**
- **nikdo jim nepomáhá**
- **politici se upírají na ceny a úhrady léků, rozumné (racionální) používání léků nikoho nezajímá**
- **nejvíce ušetříme, pokud lék nikdo nepředepíše pacientovi, který jej nepotřebuje**

